

Атамас О. П.

*доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7511-8586>*

Atamas Oleksandr

Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Taxation and Management of Financial and Economic Security Dnipro State Agrarian and Economic University

ОЦІНКА РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК: ПОШУК ШЛЯХІВ АКТИВІЗАЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена актуальним питанням оцінки рівня інвестиційної привабливості економіки України завдяки міжнародним рейтинговим агентствам та організаціям. Проаналізовано динаміку рівня інвестиційної привабливості економіки України. Визначено переваги та недоліки формування сприятливого рівня інвестиційної привабливості як для вітчизняних, так і для міжнародних інвесторів. Окреслено ключові напрямки активізації в напрямку підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України та її рейтингових позицій на світовій арені. Основними методами дослідження, застосованими при викладенні наукового матеріалу стали загальноекономічні та спеціальні наукові методи, зокрема абстрактний метод, аналіз та синтез, а також статистичний метод. Крім того, матеріали наукового дослідження присвячені комплексному аналізу матриці основних сфер діяльності Європейської Бізнес Асоціації, яка займається вимірюванням стану інвестиційної привабливості економіки держав світу. У статті проаналізовано динаміку Індексу інвестиційної привабливості економіки України за оцінкою Європейської Бізнес Асоціації за півріччями у період з 2016 по 2020 роки, наведені дані щодо рейтингових позицій економіки України за даними Індексу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму. У матеріалах наукового дослідження окреслено заходи щодо підвищення рівня конкурентоспроможності економіки України у сфері державної політики, ґрунтуючись на матеріалах досліджень міжнародних рейтингових агентств і асоціацій. За результатами проведеного дослідження можна констатувати, що необхідним є впровадження у дію виваженого механізму державного регулювання рівня конкурентоспроможності економіки України. Таким чином, ґрунтуючись на нагальній необхідності проведення комплексної оцінки рівня інвестиційної привабливості економіки України констатуємо актуальність означеної тематики та необхідність відповідного аналізу кризь призму міжнародних рейтингових оцінок.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, індекс, рейтинг, аналіз, оцінка, динаміка, економіка.

Постановка проблеми. В умовах інноватики та економічних зрушень сьогодення в економіках держав світу першочергового значення набуває проблема пошуку дієвих механізмів визначення рівня інвестиційної привабливості держави із врахуванням аспектів внутрішнього та зовнішнього середовища. З метою задоволення даного попиту та ранжування економік держав світу – впроваджено у використання різноманітні рейтингові оцінки та інформаційні аналітичні матеріали міжнародних організацій, агентств, компаній. Приймаючи рішення щодо доцільності інвестування капіталу в економіку будь-якої держави світу, інвестор використовує аналітичні матеріали відповідних агентств щодо рейтингових позицій держави за комплексом показників різного роду: економічних, соціальних, політичних, географічних та інших. У зв'язку з цим, – покращення, підвищення рейтингових позицій економіки держави формує потенційні можливості для залучення інвестиційного капіталу на довгостроковий період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних та практичних основ за напрямком пошуку шляхів підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки держави опікувались вчені-дослідники з різних держав світу.

Проте, не зважаючи на комплекс проведених досліджень у даній тематиці, – потребує деталізації та узагальнення теоретичних основ питання визначення та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки

держави у довгостроковий період із врахуванням економічних коливань.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Об'єктом дослідження є рівень інвестиційної привабливості в економіці України. Предметом дослідження є практика застосування даних міжнародних рейтингових агентств та організацій з метою здійснення моніторингу рівня інвестиційної привабливості економіки України в умовах сьогодення. Метою статті є проведення комплексної оцінки рівня інвестиційної привабливості економіки України кризь призму міжнародних рейтингових оцінок та пошук шляхів активізації даного виду діяльності на міжнародній арені з врахуванням реалій сучасного світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки держави впливають різноманітні рейтингові оцінки, розкриваючи інформаційну довідку щодо стану залучення інвестиційного капіталу, стратегічного бачення реалізації різноманітних інвестиційних проєктів та програм, інноватики та діджиталізації у сфері інвестиційного середовища. «Серед світових найбільш відомих та впливових рейтингів економічного розвитку, в тому числі інвестиційної привабливості, є рейтинги: International Business Compass, Investment Climate Survey, The Global Competitiveness Index, а також дослідження рейтингових агентств: Institutional Investor, Euromoney, Moody's Investors Service, UNCTAD, Heritage Foundation, Business Environment Risk Intelligence (BERI) та ін.» [1].

Безумовно, на формування сприятливого інвестиційного середовища, в контексті рівня інвестиційної привабливості економіки держави, суттєвий вплив зумовлюють різноманітні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Оскільки самі дані фактори надають повноцінну інформаційну довідку щодо стану інвестиційної привабливості економіки держави та перспектив її розвитку й поліпшення в залежності від тих чи інших економічних умов, визначають ступінь надійності інвестиційної діяльності на території держави та доцільність і ризиковість інвестиційних вкладень.

В Україні питанням визначення рівня інвестиційної привабливості національної економіки опікується Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). Основні сфери діяльності Європейської Бізнес Асоціації приведені на рис. 1.

На рис. 2 представлено значення Індексу інвестиційної привабливості за оцінкою Європейської Бізнес Асоціації за півріччями у період з 2016 р. по 2020 р. (включно).

Аналізуючи наведені на рис. 2 дані можна стверджувати, що значення Індексу інвестиційної привабливості України знижувались із кожним роком. Так, за максимальною оцінкою у 5 балів, у II півріччі 2020 року даний економічний показник дорівнював лише 2,21 бали, що більше ніж у половину менше від максимально можливої оцінки.

Ще одним додатковим показником рівня інвестиційної привабливості економіки України є Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index),

який розраховується Всесвітнім економічним форумом. Оцінка рівня глобальної конкурентоспроможності економіки держави відбувається із використанням широкого кола різноманітних індикаторів, що відображають різні сфери впливу факторів, а саме: економічні фактори, політичні фактори, соціальні фактори та багато інших, що формують вплив на соціально-економічну ситуацію в економіці держави. Формується дана рейтингова оцінка із використанням 113 індикаторів оцінок, які детально аналізуються і визначають рівень конкурентоспроможності економіки держави.

Індекс глобальної конкурентоспроможності економіки України за період 2016–2020 рр. представлений в табл. 1.

Відповідно, аналізуючи дані табл. 1 можна стверджувати, що значення Індексу глобальної конкурентоспроможності у 2020 році суттєво покращилось, оскільки зміна рейтингових позицій склала +30 одиниць у порівнянні із попередніми роками. З посилення рівня конкурентоспроможності економіки України необхідним є здійснення відповідних заходів державної політики (рис. 3).

Таким чином, є очевидним той факт, що оцінка економіки України у світових рейтингових агентствах узагальнює картину щодо стану інвестиційного середовища та рівня інвестиційної привабливості держави. Аналіз рейтингових позицій економічного розвитку України в міжнародних дослідженнях показує, що на жаль, позиції нашої держави протягом тривалого часу залишаються досить низькими та слабкими.

Рис. 1. Основні сфери діяльності Європейської Бізнес Асоціації

Джерело: побудовано автором на підставі [5]

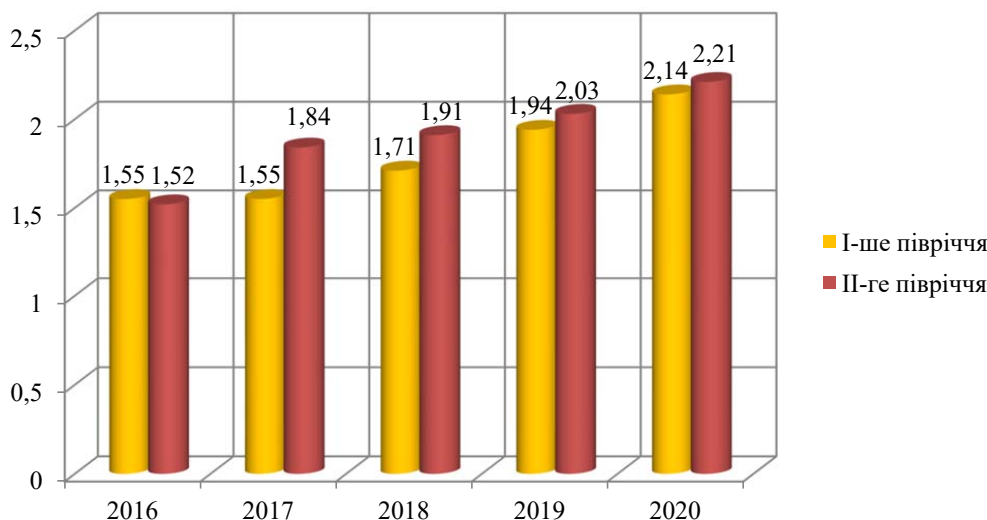

Рис. 2. Динаміка Індексу інвестиційної привабливості України за оцінкою Європейської Бізнес Асоціації за півріччями у період 2016–2020 рр.

Джерело: побудовано автором на підставі [2; 3]

Проте, експерти міжнародних рейтингів дають оптимістичні прогнози та стверджують, що в Україні існує значний інноваційно-інвестиційний та людського потенціал за умов їх ефективного використання можна досягти поступового підвищення міжнародної конку-

рентоспроможності національної економіки у світових рейтингах [11].

Основними напрямками активізації інвестиційної діяльності та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки держави можуть бути наступні (рис. 4).

Таблиця 1

Рейтингові позиції економіки України за даними Індексу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за період 2016–2020 рр.

Роки	2016	2017	2018	2019	2020
Місце в рейтингу	85	81	83	85	55
Зміна рейтингових позицій	-	+4	-2	-2	+30

Джерело: побудовано автором на підставі [4; 9]

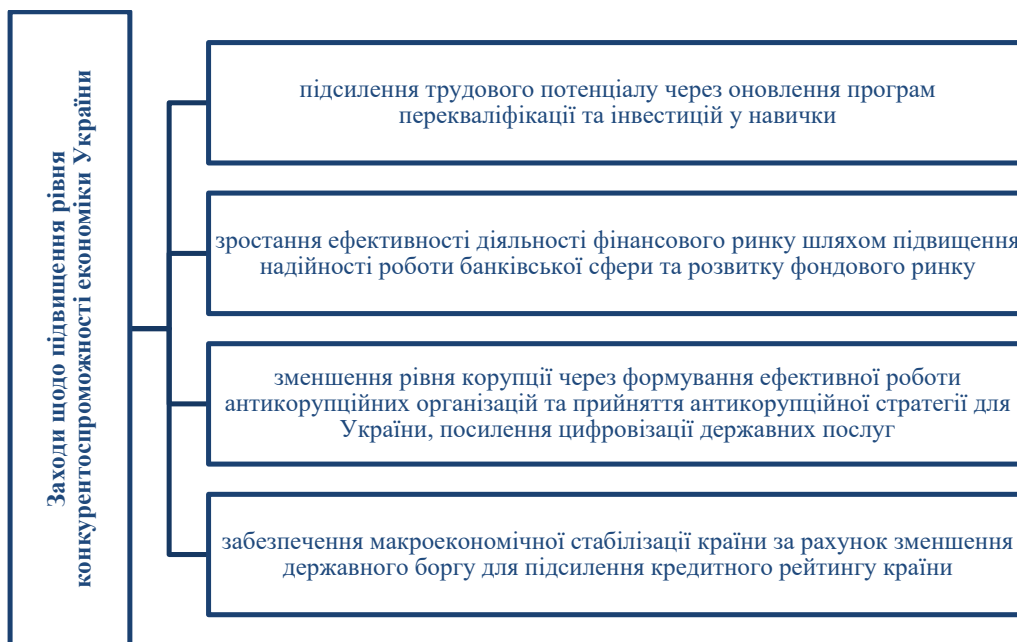

Рис. 3. Заходи щодо підвищення рівня конкурентоспроможності економіки України у сфері державної політики

Джерело: побудовано автором на підставі [6; 8]

Рис. 4. Основні напрями активізації інвестиційної діяльності та підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України

Джерело: авторська розробка

Наразі існує термінова потреба у здійсненні суттєвих економічних реформ з метою залучення додаткового інвестиційного капіталу на довгостроковий період [7]. Необхідним є впровадження у дію виваженого механізму державного регулювання рівня конкурентоспроможності економіки України. В результаті дослідження сучасного стану інвестиційного потенціалу України можна констатувати, що впродовж останніх років в Україні формувалось необхідне підґрунтя стабільного економічного розвитку і підвищення інвестиційної привабливості за для стрімкого залучення прямих іноземних інвестицій [10].

Висновки. У науковому дослідженні викладено інформацію щодо оцінки рівня інвестиційної привабли-

вості економіки України завдяки міжнародним рейтинговим агентствам та організаціям. Проаналізовано динаміку рівня інвестиційної привабливості економіки України. Визначено переваги та недоліки формування сприятливого рівня інвестиційної привабливості як для вітчизняних, так і для міжнародних інвесторів. Окреслено ключові напрямки активізації в напрямку підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України та її рейтингових позицій на світовій арені.

Подальші наукові дослідження передбачають вивчення питання щодо створення і функціонування єдиного узагальненого механізму оцінки рівня інвестиційної привабливості економіки України.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко О. М. Оцінка інвестиційної привабливості України крізь призму міжнародних рейтингів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 11. С. 15–21. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/5.pdf
2. Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). Офіційний сайт. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
3. Індекс інвестиційної привабливості України відновився до «ковідного» значення. URL: <https://eba.com.ua/indeks-investytsijnoi-pryvablyvosti-ukrayiny-vidnovyvysya-do-kovidnogo-znachennya/>
4. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М., Гарбузюк В. В., Білань В. Ю. Основні тенденції формування інвестиційного клімату з позиції впливу на економічну безпеку держави. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6. Том 1. С. 127–131.
5. Чурута І. Інвестиційні рейтинги та їхній вплив на інвестиційний імідж країни. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль. 2018. № 3. С. 70–78.
6. Особливості ведення міжнародного бізнесу в Україні. URL: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1127-4.html>
7. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018. Економічний дискусійний клуб. 2017. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>
8. Рейтинг конкурентоспроможності країн 2020. URL: <https://www.campigroup.com/news/2021/rejtingkonkurentosposobnosti-stran>
9. План відновлення України. Національна рада з відновлення. URL: https://uploadssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf
10. Данилишин Б. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylyshyn/503439_shchodo_stanu_investitsijnih_protsesiv.html
11. Гриценко Л. Л., Захаркін О. О., Дехтяр Н. А., Шамкало К. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 3(38). С. 379–389.

References:

1. Tkachenko, O.M. (2018). Assessment of Ukraine's investment attractiveness through the prism of international ratings. *Investments: practice and experience*, no. 11, pp. 15–21. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2018/5.pdf
2. European Business Association (EBA). Available at: <http://www.eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/>
3. "The investment attractiveness index of Ukraine has recovered to the "covid" value." Eba. Available at: <http://www.eba.com.ua/indeks-investytsijnoi-pryvablyvosti-ukrayiny-vidnovyvysya-do-kovidnogo-znachennya/>
4. Havlovska, N.I., Rudnichenko, Ye.M., Harbuziuk, V.V., and Bilan V.Iu. (2021). The main trends in the formation of the investment climate from the standpoint of influence on the economic security of the state. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 6, vol. 1, pp. 127–131.
5. Churuta, I. (2018). Investment ratings and their influence on the country's investment image. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 3, pp. 70–78.
6. Peculiarities of conducting international business in Ukraine. *Ekonomikam*. Available at: www.ekonomikam.com/ecfins-1127-4.html
7. The position of Ukraine in the ranking of the countries of the world according to the index of global competitiveness 2017–2018. *Ekonomichni diskusijni klub*. 2017. Available at: <http://edclub.com.ua/analytika/pozyciyaukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2>
8. Competitiveness rating of countries 2021. *Campigroup*. Available at: www.campigroup.com/news/2021/rejtingkonkurentosposobnosti-stran
9. Plan vidnovlennia Ukrainy. *Natsionalna rada z vidnovlennia*. Available at: https://uploadssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf [in Ukrainian]
10. Danylyshyn B. Shchodo stanu investytsijnykh protsesiv v ekonomitsi Ukrainy ta shliakhiv yikh aktyvizatsii [Regarding the state of investment processes in the economy of Ukraine and ways of their activation]. Available at: https://lb.ua/blog/bogdan_danylyshyn/503439_shchodo_stanu_investitsijnih_protsesiv.html [in Ukrainian]
11. Hrytsenko L.L., Zakharkin O.O., Dekhtiar N.A., & Shamkalo K.Iu. (2021). Otsinka investytsijnoi pryvablyvosti Ukrainy. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky* [Assessment of Ukraine's investment attractiveness. Financial and credit activity: problems of theory and practice]. *Zbirnyk naukovykh prats «Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky»*, (3(38)), (pp. 379–389). Kyiv : TOV «FINTEKHALIANS». [in Ukrainian]

**ASSESSMENT OF THE LEVEL OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS
OF THE UKRAINIAN ECONOMY THROUGH THE PRISM
OF INTERNATIONAL RATING EVALUATIONS: SEARCH FOR METHODS OF ACTIVATION**

Summary. The article is devoted to the topical issues of assessing the level of investment attractiveness of Ukraine's economy thanks to international rating agencies and organizations. The dynamics of the level of investment attractiveness of the economy of Ukraine are analyzed, taking into account the conduct of military operations on the territory of the state. The advantages and disadvantages of forming a favorable level of investment attractiveness for both domestic and international investors are determined. The key areas of activation aimed at increasing the level of investment attractiveness of Ukraine's economy and its ranking positions on the world stage are outlined. General economic and special scientific methods, including the abstract method, analysis and synthesis, as well as the statistical method, became the main research methods used in the presentation of scientific material. In addition, the materials of the scientific study are devoted to a comprehensive analysis of the matrix of the main spheres of activity of the European Business Association, which is engaged in measuring the state of the investment attractiveness of the world's economies. The article analyzes the dynamics of the Investment Attractiveness Index of Ukraine's economy, as assessed by the European Business Association, by half-year in the period from 2016 to 2020, and provides data on the ranking positions of Ukraine's economy according to the Global Competitiveness Index of the World Economic Forum. The materials of the scientific research outline measures to increase the level of competitiveness of the economy of Ukraine in the field of public policy, based on the materials of research by international rating agencies and associations. Based on the results of the research, it can be stated that it is necessary to implement a balanced mechanism of state regulation of the level of competitiveness of the economy of Ukraine. Thus, based on the urgent need to carry out a comprehensive assessment of the level of investment attractiveness of the economy of Ukraine, we state the relevance of the mentioned topic and the need for an appropriate analysis through the prism of international rating assessments.

Key words: investment attractiveness, index, rating, analysis, assessment, dynamics, economy.